

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

57. Quando ira sit peccatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Alterum ex parte intellectus, putà, perceptio alicuius mali, & iniuriæ illatæ.

Alterum ex parte voluntatis, putà, volitio repellendi tale malum, & inferendi malum ei, à quo malum sibi illatum est: atque hæc volitio, quæ dicitur appetitus rationalis vindictæ, dicitur, & est ira; quæ quidem, vt plurimum cõiuncta est cum ira sensus, & motione corporis: non enim mouetur pars superior, quin pars etiam inferior, & sensitiua moueatur. Dicitur ira ab eundo, quasi homo per iram extra se eat: vnde, qui escere ab ira, dicitur in mentem redire.

Huius iræ solent tres species assignari ab Arist. 4. Ethico. & Damasc. libr. 2. de fide, cap. 16. & S. Thom. 2. 2. quæstion. 158. & ab alijs communiter. Species autem sunt hæc, ira, iracundia, & furor.

Ira, dicitur appetitus vindictæ, cito insurgens, & cito etiam desinens: sunt enim homines, qui facili ex causa irascuntur vehementer, & cito sedantur; & isti dicuntur ab Aristot. acuti: & inter animalia bruta, aliqua sunt similis conditionis.

Iracundia verò, est ira permanens, vnde dicitur à Damasceno, *μᾶνις*, à verbo Græco, *μᾶνω*, id est, maneo quasi manens, quia homo diu permanet in apprehensione mali illati, & appetitū vindictæ. Et hos vocat Aristot. amaros: & inter animalia sunt aliqua, quæ huiusmodi sunt, & hæc memoria polent.

Furor vero est, quando manet quidem memoria mali illati, sed appetitus vindictæ nequaquam insurgit, nisi tẽpore conuenienti, cum se potest homo vindicare: & dicuntur hi ab Aristot. difficiles: & inter animalia sunt multa huiusmodi, & maxime illa, quæ astuta, & generosa sunt.

Quando Ira sit peccatum.

CAPVT LVI.

ADuertendum est, iram, quæ in parte sensitiua hominis est, ex se non esse peccatum, cum non sit ex libertate procedens; nec etiã est meritoria, ob eandem causam. At verò, cum consensus hominis accedit, seu ex consensu voluntatis procedit, tunc potest habere rationem boni, vel mali, sicut ira rationalis.

Vnde aduertant homines cholericus, qui cito inflammantur, & prorumpunt in appetitus vindictæ irrationabiles, & inordinatos, quod non peccant, saltem mortaliter, nisi cum voluntas liberè consentit, aut cum sunt ita negligentes, vt, cum possint frænare tales appetitus, non frænent, nec cohibeant. Dixi autem iram habere rationem boni, vel mali, cum ex libera voluntate est, quia non semper ira est peccatum: aliquando enim est virtus, cum secundum rationem rectam irascimur contra dæmonem, à quo malum accepi mus. Irascimur autem inferendo ei malum, dum in nullo ei acquiescere decernimus. Irascimur etiam contra peccatum, ipsum à nobis relegare conantes. Aliquando ira est peccatum, & hoc in quinque maxime casibus.

Primò, ex parte eius, cui irascimur, cum non est dignus illo malo, quod per iram volumus ipsi inferri.

Secundò, cum, etsi dignus est malo, tamen non tanto.

Tertiò, cum, etiam si tanto dignus sit, tamen præter ordinem inferri volumus; vt, qui per se ipsum mortem vult inferri occisori fratris sui: quamuis enim dignus sit, tamen non est rectus ordo talis.

Quartò, quando, etiam si omnia ista seruentur, tamen non est debitus finis: non enim ex iustitiæ zelo, vel amore virtutis, sed potius ex odio personæ id volumus. In his quatuor casibus ira est mortale peccatū ex genere suo: & verè est mortale, cum est materia grauis, nec deest plenus rationis consensus.

Quintò, his quatuor seruatis, putà, quod subiectum sit dignum malo, & tanto, & seruetur ordo, & finis, adhuc potest esse peccatum iræ ex parte motus sensitivæ partis, cum est nimia perturbatio: & hoc ex se veniale est.

De filiabus Iræ.

CAPVT LVIII.

IRa sex habet filias, indignationem, tumorem mentis, clamorem, contumeliam, blasphemam, seu maledictionem, & rixam. In quarum declarationem aduerte, iram tres habere status.

Primus enim concipitur interius tantum.

Secundus exterius aliquo signo manifestatur.

Tertius ad opus pertinet, in quo vindicta consistit. Hi status

signi